

SAFANDIŊO MANDINKAKAIŊO

SILAKALAIŊ KUMOOLU MINNU SUIŊTA

BANKOO TAAMANDOO DEMOKARASII

SILOO LA SENEGAALI KONO

**BAARASIŊO MUŊ BE LOOLAADINYAA NIŊ BANKUDINYAA DANDAŊ
NA (BLBD/ PACE)**

Cooperative Agreement No. AID-685-A-13-00004

JUILLET 2014

Ñij kumakayo, kafoo mij too mu Association Nationale pour l'@lphabétisation et la Formation des Adultes (AN@FA) [(Keebaa Karandoo ìla Kayolu la la Kafoo (KKKK)).] A safeeta Dipiteelu Dandajo la Baarasiyo nij bankudinyaa laminiyo le kanma (DDBBL), muɗ be taamandoo la Ala nij USAID la maakoyiroo kay. Ñij sariyayay sila kayiti safeeriyolu nij siloolu kensuyo, minnu ka Senegaali Asanbule Nasiyonaaloo kenkej, KKKK/AN@FA la kalay barakuru ñaamiriyo, bankudiy kenseyolu be mij kono le ye a kisikisi, ka a jabakese woto.

Siloo ye moomoo bali le ka ñij safandiyo karakiliyo waray a muumee ñaalayelemoo, a wafoo kanma, bali le.

Muɗ be a kono muɗ wanpita Joolaakayo, Mandinka kayo, Fulakayo, Manjaakukayo, Seereerikayo, Sooninkekayo nij Suruwaakayo la, keta senegaali bankoo diyolu muumee le ye jamaajamaa bari fanay aniy Dipiteelu, kannasoorilaalu, kankarannaa kutoolu, kibarisindilaalu, bankoo taamandiray kuroolu nij bankoo kayolu faasaalaalu le ye. A ka muɗ bayindi mu ka kibaaroolu siindi bankoo mooluma bankoo kayolu kono, fo bee se a loy bankoo taamandiray kuroolu loondita ñaamij.

AN@FA Taamandiranj Kuntio

KUMAKAŊ SAFANDIŊO

Tenbendiroo :

Sariyaŋ siloo la, tenbendiroo mu yelemandiroo le ti, jamaabunbaa ka muŋ alikuuri, baarasiŋ sila tilindiroo, lafaa, karakiliŋ waraŋ muumee burukaroo kanma,

Maaroolu saafeeriŋo ka kii le, soŋ muka ke ìla fo niŋ ì keta kumasafeeroolu, kaccaa ka ke minnu kunna. Niŋ maaroolu futata janniŋ kurundiŋo, muŋ loondita wo kanma, be kaccaa la, ka kii le kurundiŋo ye, niŋ a se noo, i ka safee masiinoo la le, ka ala ñaalayelemoolu dii bennaalu kiliŋ woo kiliŋ na. Niŋ duŋ, maaroolu, daanta jamaa beŋo le kono, ì ka laa Kuntio la taabuloo le kaŋ, muŋ be Bankoo la Loolaadiŋolu la Jammaabunbaa fahamundi la a la.

Tenbendiroo la kuolu kaccaa kono, loolaadiŋ kiliŋ, minnu ye a mantaa kono, loolaadiŋo muŋ na miiroo niŋ doolu taa maŋ kiliŋ, Kuntio niŋ kurundiŋo miŋ na kuu mu, la danteerilaa niŋ Minisitiroo muŋ kuu mu, siloo ye wolu le doron so ì ye kuma fo ì kuna.

Mansasin Yaamarisiloo

Mansasin Yaamarisiloo ka ke kuolu muumee waraŋ kiliŋ doron ne kunna, Minisitiroo ye muŋ safee. Bankoo Taamandiranbuŋo la moo kiliŋ ye muŋ mantaa, ko siloo ye a so ala ñaamin. Yaamarikumoo mu mutakuo le ti, muŋ ñanta taamandi la, siloo, yaamarisiloo waraŋ diyaakuyaakeekuo taamandoo baaraña londonoo kanma.

Ko yaamarisiloo ye fo ñaamiñ, yaamarisiloo naanee te ke noo la kiliñ ti. A se ke noo taamandirilañ siloo ti, niñ a ye sila kiliñ ne loondi (Misaalifee : Meeri/Tendaakundaabaa yaamarisiloo, muñ ye moo moo, muñ ka loo siloo teema bali le wo la), waraṅ niñ moo **kunkiliño** taa le mu, (Misaalifee : Baaralaa mansasiyaandoo)

Siloo ye a laa ñaamiñ na, **yaamarisiloo be Kuntiisiloo duuma le**

Bankoo Loolaadinbunbaa (Asanbule Nasiyonaaloo)

Bankoo Loolaadinbunbaa mu Senegaali bankoo la Loolaadiñolu (Dipiteelu) la Bunbaa le ti. Senegaali Loolaadiñ Bunbaa keta kunkiliñ ti le kabiriñ seputanburu karoo, sañ 2012, biriñ Senaa (Loolaadinbunbaa fulanjaño), burukandita. Bankoo la Loolaadinbunbaa, miñ mu Senegaali Fansotobankoo la loolaadiño ti, ñanta le tumoo bee la ka Senegaali Bankoo la kalikaño ke ala la kuntodunoo le ti, fo muñ se tinna a se Loolaadiñolu hakkilibulandi noo tumoo bee la ì loosiño la (Loolaadinbunbaa Taamandiña la sila 108ñ).

Loolaadiñolu (Dipiteelu) yirikoo mu keme niñ tañ luuloo le ti (150), (Alikuuri Sariyañ sila LO 144).

Loolaadiñolu (Dipiteelu) Walindirilaalu

Loolaadiñolu (Dipiteelu) mu moolu le ti, Bankoo la Loolaadinbunbaa ye minnu ñaalatonboñ, Loolaadiñolu la baaroo beteyaandoo kanmma.

Wo walindiroo, mu ka, kibaaroolu niŋ maakoyiroo miŋ ñanta dii, Loolaadiŋolu la kurundiŋolu la, fo ì se ìla baaroolu ke noo a ñaañimmaa la (Ka Loolaadinbunbaa Taamandiña la sila 50ŋ karaŋ)

Bankoo taamandiraŋ naafuloo

Bankoo taamandiraŋ Naafuloo muŋ kumakaŋ safeeriŋo le ti, muŋ ka kodoo muumee muŋ dundita aniŋ minnu ñanta bondi la, seyinkaŋ aniŋ ka ì yirika, kontiboo naalaa keeña kanma (jamajamaa, saŋo kono). Bankoo taamandiraŋ naafuloo sunta kuu fuloolu minnu kaŋ mu kodoo muŋ ka dundi aniŋ muŋ ka bondi.

Kodoo miŋ dundita

Kodoo muŋ ka dundi, jamaa muŋ naamoolu le ti. Ì mu naamu siifaalu muumee le ti, naamu joolaalu faŋolu ka minnu dii mansakundaa la, aniŋ naamoolu minnu ka laa, sotofeŋo waraŋ baaroo kaŋ, minnu ka joo teemataamalaa fee, muŋ be a dii la Mansakundaa la.

Naafuloo muŋ bondita (Ndawuloo)

Mansakundaamuŋ niŋ bankuduu bankutalaabuŋolu la ndawuloo, i ka a fo wolu le ye mansakundaa ndawuloo. Ì talaataa sappa naani le ti :

- Mansakundaa baarabuŋ taamandiraŋ ndawuloo ;
- Jooran waraŋ baararan ndawuloo ;
- Siiñooyaa walindiriraŋ, munafeŋ, manee ndawuloolu ,

- Tinee joo mansakundaa dontoroo kunna.

Bankoo taamandiraŋ naafuloo miŋ londita

Bankoo taamandiraŋ naafuloo miŋ londita mu saŋ woo saŋ mansakunda nafuloo baarasiŋ taamandoo niŋ a nooma saatoo le ti miŋ keta bankoo la naafuloo le kunna. Wo kamma, a mu saŋ woo saŋ baarasiŋolu niŋ baarataalu mansakundaa ye minnu londi, yiriwo miŋ be mee la, a niŋ ka taa ñaato, ka baaro kafundaŋ, ka fentandaŋ ya yoorandi bankoo diŋolu la baluunaa kendoo kafundaŋ. BTN ka mansakunda ye baarataalu miŋ bee londi, a ye minnu la taamandiraŋ naafuloo soto minnu fooloota taamandila. Woto mansakundaa ka naafuloo miŋ bee bondi be a te le kono. Baraataa barasiŋolu safee sunta ñiŋ daliiloolu le kaŋ :

- Feŋ dundoo munafenlu niŋ siinooku baataalu kunna
- Kisikisiri keeriŋolu la sotoo minnu ye a yitandi ko baaroo ñiŋ beteyaata le adun a se ke noo
- Naafulu sotoriŋo kunna, kanbeŋ lahidoo kaŋ muŋ mantaata waraŋ naafulu siirino kunna.

ŊLoolaadinbunbaa la Kuntiikuroo (Asanbule Nasiyonaaloo la Kuntiikuroo

Loolaadinbunbaa la Kuntii Kuroo loota teŋ ne : Loolaadinbunbaa Kuntiyo, noolanka seyi (8), safeerilaa tolooriŋ wooro (6) niŋ Naafulumaralaa fula (2) (Konoto Taamandiraŋ sila 13ŋ). Kuntiikuroo la

moolu muumee ka toloo kayiti saafeeriŋo le la, sanji kiliŋ ne, muŋ se kafundaŋ noo, loosiŋ woo loosiŋ kunna, Saŋ woo saŋ beŋ foloo to (Konoto Taamandiraŋ sila 15ŋ). Loolaadinbunbaa Kuntio le dammaa ka toloo gimintee alikuuroo la, a ka a loosiŋo taamandi niŋ a toloota doronŋ, fo niŋ kuu bantabilita a kunna. Kuntiikuroo la moo toomaalu fanag (Konoto taamandiraŋ sila 10 – 14)

Loolaadinbunbaa la Kuntii Kuroo muŋ ka beŋolu ke, niŋ a dooyaata, siiŋaa kiliŋ karo kono (Taamandiraŋ sila 17ŋ) le ka Loolaadinbunbaa taamandiŋaa kanta.

Alikuuri Safaaroo

Toloori tanbiriŋo kono, loolaa ŋininnaalu ka safaaroo ke le, ka moolu ŋiniŋ, minnu be alikuuri la ì ye. Wo le mu alikuuri safaaroo ti. Wo alikuurilaa jamaa ŋiniŋo ka ke ila poloti kafoo la polotiki baarasijo le kaŋ.

Alikuuri safaaroo wuccoo mu tili muwaŋ niŋ kiliŋ (21) ne ti, janniŋ alikuuri luŋo, a ka daŋ tili kiliŋ janniŋ alikuuri luŋo, suutoo duutalaa (waati 0). Alikuuri sariyaŋ siloo LO 180).

Wo tenboo le, mansakundaa ye ŋinindirilaalu bee kaaŋandita wuccoo la soto kibaarisindilaalu to (Safaara kibaaroo). Wo wuccoo ì waatoolu niŋ ì keeŋaa, Bankoo Kuntiisiloo le ka wo loondi, Bankoo la Yaamarikuroo muŋ ka Kibaarisiindoo Kanta, la soŋo koolaa (Sariyaŋ sila 180 – 183).

Alikuuri bankutalaa

Silaloolaabuŋ Alikuuri keeña fula le be keeriŋ : Bankookono Ñinindirilaa la Kayitisafeeriŋ niŋ Deparatomaa taa i ka muŋ fanaŋ fo Kemelaa. Loolaadiŋolu (Dipiteelu ka toloo banku talaa kiliŋ ne kono, i ka a fo muŋ ye **Alikuuri bankutalaa**. Tenti, alikuuri bankutalaa muŋ ye jamaabunbaa soto mu bankutalaa le ti, minnu taa mu kemelaa ti, mu deparatomaa le ti.

Misaali fulanjaŋo kono, hani i toloota ñaasii woo ñaasi alikuuri bankutalaa kono (deparatomaa) minnu toloota (dipiteelu) ka diyaamu bankoo muumee too le la. niŋ a toloota doron, muŋ toloota (dipitee) mu Bankoo la Loolaadiŋo , a be bankoo la tinee le faasaa la, a muka daŋ ala deparatomaa moolu minnu ye a toloo la tineelu doron, ala polotiki paratiyo waraŋ moo dantaŋ siifaa la tinee faasaa la.

Alikuuri Sariyansiloo

Senegaali bankoo kaŋ, alikuuri sariyaŋ siloo ye siloolu niŋ taamandiraŋ siloolu le kensuŋ, wo le mu dipiteelu, deparatomaa yaamarilaalu niŋ tendaakundaabaa yaamarilaalu, toloo ti.

Kisikisirilaa (Daakotosinnaa) kurundiŋolu

Kisikisirilaa kurundiŋo ka benkuroo maakoyi le, Guwerinomaa kotoboo la karoo la, ka fahamuroolu ke kuu keeriŋolu kunna, ñiŋ baaroolu kunna :

- Mansasiŋ dookuu taamandoo, Mansakundaa dookuudaalu taamaña,

- Mansakundaa kalandookuudaa taamandiñaa
- Bankoo hadamadiñolu la siiñooyaa kuolu.

Kisikisiri kurundiñolu, Asanbule Nasiyinaaloo la, mutakuo, se ì loondi noo. Kisikisirilaa kurundiño loosiño ka bañ niñ a ye kisikisiroo la danteerirañ kayitoo dii doronj Asambule Nasiyonaaloo la, niñ kari wooro (6) wuccoo muñ diita a la banta ka bo, soñ keta mutakuolu la lñ miñ na, aniñ niñ kiitii ñininaaroo foloota, daliiloolu minnu ye a tinna wo kurundiño loondita. Kisikisirilaa kurundiño te loondi noo la kuolu, kiitiitee fahamuroo keta minnu kunna . Dunoo se la noo kisikisiri kurundiño la moo moo kañ ne muñ mañ a daa mara, ko kiitiitee siloo la sila 363 ye a loondi ñaamiñ. Siloo ye Asambule Nasiyonaaloo doronj ne so a ye, kisikisiri kurundiño ye muñ safee danteerilañ kayitoo kono, kara kilij warañ a muumee wanpi, alikuuri sifaa koolaa muñ be ke la niñ lamoyiroo niñ kaccaa keta a kunna koolaa (Konto Taamandirañ la Sila 28).

Loolaa Kurundiñolu

Beñ woo beñ be daamuta la tumoo miñ na, bankoo la loolaalu, ka loolaa kurundiño toloo le ì kono. Wo kurundiño ka moo muwañ (20) ne soto, minnu toloota sanji kilij doronj, bari ì se toloo noo koteke, sanbeñ naalaa foloo to. Loolaaluu la kurundiño, muñ ka beñ niñ ì kuntio ye ì kili, niñ Asambule Nasiyonaaloo ye a daani, ko sila bankoo la sariyanbaa la sila 65ñ se ì so a la ñaamiñ, se ñiñ kuolu le ke noo : Ka kuu muta

danteeroolu kunna, Asanbule Nasiyonaaloo ye minnu kiita a ye, ka ì tenbesumaŋ aniŋ ka silooluu minnu toloota taamandiña noomasaata.

Fo Loolaalu la Kurundiŋo se kuu muta noo siloo la, ila kurundiŋo la jamaabunbaa niŋ moo kiliŋ, la maabee ñanta le. Kurundiŋo la Loolaalu la moo talantee fuloolu, saboolu kono, le se mutakuo loondi noo.

Guwerinomaa la moolu ka maabee le, loolaa kurundiŋo la kaccaa to le ; Ì ka kumoo dii ì la le niŋ ì ye a ñininkaa. Ì se fahamuroolu fo noo waraŋ ì safeeriŋo dii noo, Loolaa kurundiŋo ye ì ñininkaa minnu la, ìla baaroolu kunna (Konoto taamandiraŋ siloo la sila 25, 26, 27, 28, niŋ 29)

Tumabee Loolaa Kurundiŋo

Ala loosij wuccoo la be foloo la tumoo miŋ na, aniŋ ala sanbeŋ foloo, Kuntiikuroo loondoo koolaa, Asanbule Nasiyonaaloo ka, tumabee kurundiŋ taŋ niŋ kiliŋ (11) ne loondi. Tumabee kurundiŋolu le ka baaroo, lakurandi, muŋ ñanta ka ke bankoo la loolaalu la bantabaato kaccaa kunna. Kurundiŋ woo kurundiŋ ye Kuntio, kuntiikuroo niŋ safeerilaa soto le. Kurundiŋolu ka kaccaataalu muumee le maa, jamaajamaa, munafeŋo, naafuloo, fo bankoo moolu la jaatakendeyaa kunna, siiñooyaa kuolu niŋ ñoo waliŋo, kibaari siindoo, tankandiroo, karaŋo, fondinkeelu, saateelu tenbendiña (Sariyanbaa la sila 62ŋ niŋ konoto taamandiña la sila 24ŋ.

Mansakundaa kontiboo

Mansakundaa kontiboo, le mu kontiboolu ti, mansasiḡ dookuudaalu niḡ kankuduu bankutalaalu ka baaroo muḡ ke, fo a se naafuloo miḡ dundita niḡ ndawuloo muḡ bondita.

Mansakundaa la tolomalaa niḡ seedeeyaraḡ nafuloo

Ko sila 2011 – 15ḡ muḡ suwandita tili 8 suliyeeraroo, saḡ 2011, naafuloo taamandiḡaa la siloo kunna, tolomalaa niḡ seedeeyaa naafuloo ka, mansakundaa la laahidoolu minnu taa, naafuloolu tankandoo le kunna, a ye moo kunkiliḡo waraḡ dookuubundaa, minnu be ko tankandiroolu Mansakundaa ye minnu ke aniḡ mansakunda niḡ bantala dookuuḡoolu.

Kuntii Kaccaabenkuroo

Kuntii kaccabenḡ ka Asanbule Nasiyonaaloo kuntio, a noolaankoolu, kurundiḡ kuntiolu, dipiteelu minnu maḡ safee la loolaalu, Naafulu taamandilaa, munafeḡ taamandilaa, baaroolu laaḡaa loondilaa, dennabaara munafeḡ teemataamalaa la Danteeirilaa, niḡ Minisitiroo Mansakundaa, ye muḡ kiita wo kanma, le bendi

Kuntiolu la Kaccaabenkuroo le ka Asanbulee be baaroo muḡ ke la taaḡaa loondi niḡ kuolu muumeer minnu sunta sila baarasiiḡo kunna :

- Ka kuolu kalaḡ kurundiḡolu ḡanta kaccaa la minnu kunna talaa ;

- Ka Asanbule Nasiyonaaloo be kaccaa la baaroolu minnu konna lujo kono, loondi.
- Ka hakkilifaliḡ kaccaalu tenbendi bantabaa beḡo kono (sakora diyaamu wuccoo)

Asanbule Nasiyonaaloo le ka Bankoo Kuntio waraḡ Guwerinomaa fahamundi Kuntii Kaccaabenkuroo la beḡ lujo niḡ niḡ waatoo la. Bankoo kuntio se loolaa kii noo jee (Sariyanbaa la sila 84 niḡ konoto Taamandiraḡ siloolu 19 niḡ 73).

Tendaakundaabaa Yaamarikuroo (Meeriyolu)

Tendaakundaabaa Yaamarikuroolu muḡ, minnu toloota la jamaabeḡolu le ti, minnu loosiḡo mu ka tendaakundaabaa la baaroolu taamandi. Tendaakundaabaa yaamarilaalu (konseyee munisipoolu) mu moolu le ti minnu ka sii tendaabaa Yaamari kuroo kono.

A ka daaniroo ke kuolu muumee le konna minnu mu tendaakundaabaa la tinee ti : Ate le ka taamandiraḡ naafuloo toloo, ka soḡ soḡ kontoo la (naafuloo muḡ taamandita), dookuudaalu ye minnu taamandi. Siloo ye ate le so, ka tendaakundaabaa la dookuudaandiḡolu loondi waraḡ ka ì burukandi, ka dookuutaa fo, ka teendaakundaabaa la sotonfeḡolu taamandi. Ate le fanḡ ka walindirootu minnu se munafeḡ yiriwaandi dii.

Yaamarikuroo ka a loosiḡo taamandi "**Mutakuolu le la**" minnu keta kaccaabeḡolu to. Ñiḡ kumakaḡo kotoo mu, kuolu minnu toloota le ti. A se kurundiḡolu

loondi noo, minnu ye, kumasafeerij kayiti kisikisi,
loosiño soto

Deparatomaa Yaamarikuroolu (Bankutalaa Konseyoolu)

Fannaa Yaamarikuroo le mu deparatomaa la
Jamaabej Kuumutalaa ti. Deparatomaa yaamarilaalu
(deparatomaa konseyeelu) le be a kono. Ate le ka
fannaa la baaroolu tenbendi jamaabej mutakuolu la.
A ka ala jeeroo fo yiriwaa kuukoleḡolu niḡ
bankutenbendoo kunna, i ñanta, diyaakuyaa a
ñininkaa la minnu kunna.

Deparatomaa Yaamarikuroo le ka, ala konoto
taamandiraḡ siloo loondi, muḡ ka ala moolu yirikoo,
ìla la makaamoolu niḡ kurundiḡolu be taamandi la
ñaamiḡ loodi.

Mansakundaa niḡ Fansunbarabuḡ Dookuuñooyaa la Kanbendookuu Laakidoolu

Kanbendookuu Laakidoolu mu **laakidoolu muumee**
le ti, minnu ka, kafuñooyaa muḡ be mee la, Fansuḡ
baarabundookuulaa kiliḡ waraḡ jamaa, niḡ
mansakundaa teema. Mansakundaa barabuḡ loo, niḡ
ala bararaḡ joraḡolu topotoo kunna.

Kanbeḡ dookuuñooyaa, mansakundaa niḡ fansuḡ
baaradookuulaa, mu naafulu diiña feeree le ti,
mansakundaa ka ì be baaroolu innu ke la saraa la
ñaamiḡ. Fansuḡ dookuuño, ka saraa soto
mansakundaa le bulu niḡ/waraḡ minnu ka ì fannafaa
baaroo la. Wo naafulu taamandiña siifaalu be

keeriŋ ne banku jamaa kono. Kanbeŋ Baarañooyaa Laahidoo ka **naafuloo taamandiña feeyaandi le kendeke**, mansakundaa ye, i se a tara anaŋ ko ate le la dunoo mu mansasiŋ baaroo ñiŋ ti.

Baarasii balajo (porosee balajo)

Barasiŋ balaŋolu la kayiti saafeeriŋolu le ka dii. Niŋ baarasii balajo diita janniŋ kaccaa be ke la ì kunna kurundiŋo kono, ì ka tentendi kuroo muŋ kalanta le fee, niŋ a se noo, ka a ñaalayeleva aniŋ ka i dii minnu ñanta la. Baride, niŋ ì keta batabaa kaccaabeŋo le to, ì ka laa Asanbulee Kuntio la taabuloo le kaŋ, ate ye a siindi jaamaa ma. Asanbulee Nasiyonaaloo, wo tumoo, niŋ ì kacaata ì kunna, se kuu muta ì kunna waraŋ a ye ì kii katabake kurundiŋo ye.

Soŋ te ke noo la baarasii balaŋolu la, fo niŋ ì mu baarasii balaŋolu niŋ kafundaŋ kuolu, niŋ ì laata wo baara kayitoo le kaŋ aniŋ fananŋ ì keta kaccaataalu le kunna. Niŋ ñoosaboo sotota, Asanbulee, se kuu muta soŋo la a kunna, kaccaa te ke la.

Minnu ye Baarasii balaŋolu daani le ka a mantaa, ì kono, kumoo be dii la moo kilii doronŋ ne la, ko dipitee muŋ maŋ soŋ wo miiroo la. Kurundiŋo Kuntio niŋ Danteeirilaa ka a siindi Minisitiroo miŋ na kuu mu ma (Konoto Taamandiŋa siloo la sila 71 niŋ 79).

Dukuroo

Dukuroo mu, mansasiŋ waraŋ fansuŋ baaralaa, lootankaŋ jenkeniroo le ti, tinee haraamuriŋolu, minnu maŋ aa siloo kaŋ, sotoo kanma, waraŋ tinee

kensejolu, fo a maari se baaroo ke, ka a naafandi waraŋ tawuŋ a kee la. keebaaroo muŋ sunta a ñaama waraŋ a jenkeriŋola, a loosiŋolu kunna

Mansakundaa Daaliyo

Mansakundaa Daalio mu beŋo le ti, Minisitiri Foloo niŋ Dipiteelu teema. Mansakundaa Daalio ka ke, niŋ a meeta, Minisitiri Foloo ñaalatonboŋo koo laa. Asanbule Nasiyonaalu be fahamundi la le a luŋo muŋ loofilita la, tili seyi (8) janniŋ a be ke la.

Mansakundaa daaliyo mu beŋo le ti, daamiŋ Guwerinomaa Kuntio be a be polotikoo muŋ taamandi la dantee la bankoo la loolaadiŋo lu ñaala, wo koolaa, kaccaa se ke a kunna. Lanna alikuuroo, muŋ diita jamaabunbaa la, se ke noo, Minisitiri Foloo la daalio koola (Sariyanbaa la sila 55ŋ niŋ Konoto taamandiraŋ siloo la sila 97ŋ).

Taamandiraŋ siloo

Taamandiraŋ siloolu ka siloo taamandiña a le koyindi.

Alikuuri karafoo

Niŋ lanjuroo ye i muta fo i te maabee noo la alikuuri luŋo, i se daliila kayitoo dii noo moo la i ye muŋ ñaalatonboŋ a ye alikuuri i noo to. baride, sariyanbaa ko le moo kunkiliŋo faŋo le ñanta dipitee toloo ke la. Diyaakuyaa alikuuroo ka buruka le (Sariyanbaa la sila 64).

Baride, soj se ke noo alikuuri karafoo la, ko daliiloolu ye a loondi ñaamiñ, konoto taamandirañ sila 88 niñ 89 kono. Dipitee be alikuuri karafa kilij doronj ne soto noo la.

Fandaabondoo

Dipitee la a Fandaabondoo ala paratiyo kono ko Asanbule Nasyonaaloo kono, wo ye tara wuccoo mañ sii, Sariyanbaa, Asanbule Nasiyonaaloo la konoto taamandirañ siloo niñ Alikuuri Sariyaño siloo ye wo ñaatosii le. Fandaabondoolu ka kii le katabake Asanbulee la Kuntiikuroo ye, muñ be a siindi la bantabaa la jamaabeñ naalaa ma. Niñ jamaabeño sonta a ma doronj, Fandaabondi kayitoolu ka kii Bankookuntio ye le.

Ñiñ se muta ko, dipitee woo dipitee muñ ye a fandaabondi ala polotiki paratiyo to, ka foo le, wo lookiliño to, ala dipiteeyaa la (Konoto taamandirañ siloo la sila104).

Manankuñ kodibondoo

Mansakundaa la nduwuloolu (ko fansuñ baarabuñolu la ndawuloo)se laa noo ndawulu fula ti "ndawuloolu minnu be taamandoo la" niñ "manankuñ ndawuloo". Manankuñ ndawuloolu mu ndawuloolu le ti muñ be kodoo muñ be keeriñ ne kunna. A be ke la jorañolu le ti minnu be mee la, minnu se dookuundi noo siiña jamaa, sotoonfeñ dio lunna warañ baaroo kunna. Guwerinomaa la karoo la, misaaloolu se ke noo lopitaani kuta loo, kalañ jorañ kuta saño warañ sila kuta baaroo, ndk.

Loolaadiño (Dipitee)

Dipitee, moolu ye uñ toloo, mu bankoo la loolaadiñ kalandiño le ti. Asanbule Nasiyonaaloo la darajoo niñ a lootankaño, muñ ka bankoo moolu la fansotoo yitandi, le mu kansotoo kendoo senboo ti. Bankoo moolu ye muñ toloo, ñanta ke la le moo foroyaariñ baa le ti, moo soobee, moo tilindiño niñ moo buuñaañiño ; jikoolu minnu ñanta je la a maaña kono niñ ala luñ woo luñ baluo kono. Wo kuolu ye muñ ñininkaa mu i keeña muñ niñ i lootankaño kaañanta.

Asanbule Nasiyonaaloo ñanta ka baaraña joorañ kendoolu, mansakundaa la walindirirañolu baaroo la karoo la, kuliya niñ buuñaa (Konoto taamandirirañ siloo la sila100ñ)

Loolaadiño muñ mañ safee

Dipitee se a noo le ate ke la polotiki kafu hani kilij na moo ti Asanbule Nasiyonaaloo to. I ka a fo wolu le ye Dipiteelu minnu mañ safee. Ìla loolaa, ì ye muñ ñaalatonboñ ka maabee le Kuntiolu la Hakkilifalinkaccaa baaroo to le, i ka a ñoonootosii kanbeño kunna. Ì ñanta Asanbule Nasiyonaaloo Kuntio fahamundi la le kayiti safeeriño la. Niñ ì mañ kanbeñ, Asanbule Nasiyonaaloo Kuntio se a kolomandiñ ñaalatonboñ, ì bee ñaala, a se sinsiño luñolu loofili. Moo te ala mutakuo soosoo la.

Dipiteelu minnu mañ safee se a noo le ka laa kafoo kañ ì ye muñ ñaalatonboñ. Fo wo se ke, ì ñanta le, bataayoo kii la wo kafoo kuntio ye le, muñ be

Asanbule Nasiyonaaloo Kuntio fahamundi la, wo se Asanbule Kuntiikuroo fahamundi. Ì ka kasabi le siiraŋolu yirikoo minnu ka dii kunna, kafoolu la kurundiŋolu kono. (Konoto Taamandiŋ siloo la sila 23-34 niŋ 35).

Diyaakuyaabaaroo

Diyaakuyaabaaroo mu kiitiitee joraŋo le ti, Fatafinnaa Benkurubaa ka i diki muŋ kaŋ ka mutakuolu loondi. Diyaakuyaabaaroo ka tanbi tenbedaa fula le la janniŋ a be feŋ taamandi la : Niŋ Mansasinkurubaa lu ye ì toloo koolaa, Bankoolu minnu daa be kafubaa kono, ñanta ì yelemandi la le, ka aniŋ ìla sariyaŋ siloo tenbendi. Wo niŋ taamandiŋ siloo, muŋ ka taamandi doron ne wo ñaama, fatata le.

Mansakundaa baarabuŋolu

Baarabuŋo le mu muŋ be mansakundaa la maroo le to. Muŋ ye a niŋ kalanbaarabuŋolu niŋ kunfaalu fatandi mu ko ate ka mansakundaa la baaroo le ke.

Fansotobankoo

Fansotobankoo mu polotiki looña le ti ñiŋ kuu saboolu kunna : Bankoo, Kankukuntii kiliŋ, Bankudiŋolu. Fansotobankoo muŋ mu fansoto moolu le ti. Ala fansotoo le ye a niŋ bankudoolu fatandi minnu be ko fannaalu, deparatomaalu, tendaakundaabaalu.

Naamu Yanfoo

Naamuyanfoo, mu yanfoo le ti moo ma, naamu joo, juutii joo waraŋ naamu siifaa doo joo la karoo la, siloo ye daliiloolu minnu loondi kanma. Misaalifee, moolu minnu la sotoo dooyaata, sotoo la dooyaa muŋ ka dinbaayaa muumee maa, se ke noo naamuyanfu dantannu daliiloo ti le.

Mansakundaa Naafuloo

Mansakundaa naafulu taamandiñaa mu siloolu niŋ baaroolu karaŋo le ti, mansakundaa la nonkoŋolu kunna. Ko a taamandiñaa daliiloo ye a loondi ñaamiŋ, mansakundaa naafulu taamandiñaa se dantee noo ko, siloolu muumee le mu minnu ka beŋ, bankuduubankutalaalu, mansakundaa dookuudaalu niŋ kuroolu minnu ka taamandi sariyaŋ siloo la, mansakundaa naafuloo kantoo kanma. Kenoo le mu sariyanbaa, naamu sariyaŋ siloolu niŋ mansakundaa naafulu taamandiñaa benta daamiŋ.

Walindiriraŋ Naafuloo

Feeree muŋ se a tinna, mansakundaa kodoo se dii noo, manaskundaa dookuudaa waraŋ fansuŋ dookuudaa la, fo a se dennabaaroo ke noo.

Mansakundaabunbaa (Guwerinomaa)

Mansakundaabunbaa (Guwerinomaa) mu fansotobankoo la kuroo le ti, a loondita teŋ ne Minisitiri foloo (Guwerinomaa Kuntio) niŋ Minisitiroolu. Minisitiri Foloo la kuntonkayaa kunna, Guwerinomaa le ka bankoo la polotikoo taamandi,

Bankookuntio ye muḡ loondi. Ala Guwerinomaa kuntonkayaa kanma, Minisitiri foloo ye lootankaḡo soto le Asanbulee ñaato, ko sariyanbaa la sila 85 niḡ 86 ye a suwaandi ñaamiḡ

Siloo ye Guwerinomaa la moolu bali le ye ila mansasiḡ loosiḡo niḡ ì fansuḡ baara doolu kafu ñooma, ì be saraa soto la daamiḡ (Sariyanbaa la sila 54ḡ)

Guwerinomaa la dennañooloo kanma, Minisitiri Foloo, loosiḡ seyidoo waraḡ loosiḡ buloo, ye Guwerinomaa la moolu muumee le sanba ñoo la (Sariyanbaa lasila 43ḡ niḡ 53ḡ fo 57ḡ)

Looladiḡ Kafoo (Dipitee Kafoo)

Asanbulee la moolu (taḡ niḡ a dooyaata) ye kafu noo, ìla polotikoo sanbaña kamma, fo ì se keekuubaaroolu niḡ hakkilijeeroolu faasaa noo (a kana ke fansuḡ tinee faasaa ti) ì ka muḡ talaa.

Wolu le mu Dipitee Kafoolu ti. Dipitee be ke noo la polotiki kafu kiliḡ doron ne la moo ti. Ce sont des groupes parlementaires. Un député ne peut être membre que d'un seul groupe politique. Kafoolu ka loo niḡ ì ye polotiki dantee safeeriḡo, ìla moolu bee ye muḡ mantaa, dii Kuntikuroo la wo niḡ ì toolu be safeeriḡ kayitoo muḡ kono niḡ dipiteelu ì niḡ minnu dentaa, wo niḡ Kuntio niḡ a nooankoo, kafoo ye muḡ ñaalatonboḡ. Wo kayitoolu ka wanpi le Mansakundaa Kibaari kayitoo kono le wo niḡ yelemandiri woo yelemandiri (fandaabondoo,

daadunjo niŋ dennañooyaa) muŋ be naa la, Asanbule Nasiyonaaloo Kuntio fahamundoo koolaa Polotiki kafoolu Kuntiolu mu Kaccaabeŋ Kuntikuroolu la moolu le ti, ìla Kuntio noolaankoo se ì se jooseyi noo niŋ lanjuroo ye ì muta (Konoto Taamandiraŋ siloo la sila 20-21 niŋ 22).

Kiitii Bunbaa

Kiitii Bunbaa loota teŋ ne. Moolu Asanbule Nasiyonaaloo ye minnu toloo. Kiitiiteelaa le mu a Kuntonkoo ti. Taamandiraŋ siloo le ye keeñaalu minnu ka taamandi Kiitii Bunbaa to loondi. Bankookuntio (ala lootankaŋo le mu kuolu kunna, ala mansasiyaa kono,kuolu minnu keta kunna, niŋ janfaa sotota). Minisitiri Foloo niŋ Guwerinomaa la moolu (la lootankaŋo le mu kiitio la karaoo la, kuolu kunna minnu keta ìla baarasiŋo kono, minnu mutata ko moofaalu le mu, waraŋ kuu jawoo, ì keta tumoo miŋ na). Wo kuolu, Kiitii Bunbaa le ka ì kiitiitee (Sariyanbaa la sila 99-100 niŋ 101 niŋ Konoto Taamandiraŋ Siloo la sila120).

Loolaadiŋ Tankandiroo

Dipiteelu ye a soto le (ka foloo ì toloota luŋ miŋ na, Kiitii Bunbaa ye a fo luŋ miŋ na, fo niŋ ì loosiŋo banta) ka ì tankandi siloo la, ì sanboo Kulusiti Kuntiolu fee aniŋ Kiitiitee buŋolu to, ì la jeeroolu kanma waraŋ ìla alikuuroolu kanmaa, ì be dipiteeyaa la tumoo miŋ na. Barifaŋ hani wo kuolu koolaa, dipitee hani kiliŋ te sanba la noo kiitii buŋo to waraŋ ka a muta ko a ye moo le faa, niŋ Asanbulee maŋ

soŋ. Dipitee miŋ mutata a be kuu jawu kee la, waraŋ a borita kabiriŋ a ye kuu jawoo ke, mansakundaa se muta noooo, ka a nooma aniŋ ka a soronŋ kasoo to, Asanbule Nasiyonaaloo la Kuntiikuroo la soŋo te ñininkaa la faŋ.

Loolaadiŋ Tankandiroo (Dipitee) se bondi noo le taamandiña la, ko Sariyanbaa niŋ Konoto Taamaandiraŋ siloo ye a ñaatosii ñaamiŋ. Kurundiŋ (moo 11) muŋ te mee la, le ñaalatonboŋ na, Dipitee Tankandiroo la daaniri woo daaniri muŋ be ke la, waraŋ ka a noomoo bula, ko a ñaatosiita sila 34ŋ ñaamiŋ.

Naamoolu

Naamoo mu « baara saraa le ti mansakundaa ka muŋ kaniŋ siloo la, feŋ te dii la i maarii la, fo muŋ se a tinna mansakundaa se baaroolu joo noo ». A se moyi noo ko (mansakundaa laloosiŋolu, munafeŋolu, siiñooyaa niŋ yaakuu kuolu). Naamoo mu mansakundaa la baaraña la ti. A mu buluboo le ti Bee la baarasiŋo kunna. Niŋ naamoo ka ka kuu siifaa jamaa le jaara, a ka muŋ banyindi naafuloo la karoo la kunmaayaata le kendeke.

Teema Kurundiŋolu

Niŋ baarataa ye Tumabee Kurundiŋolu la maabee ñininkaa le, Asanbulee ka Teema Kurundiŋolu loondi le.

Fo Kontiboo Kuruniŋo niŋ Loolaa Kurundiŋolu to, Tumabee Kurundiŋolu, Kurundiŋ siifaalu minnu

muka mee niŋ Teema Kukundiŋolu, ka maabee le beŋolu to, kuolu minnu diita ìla kunna. Hani kacaabeŋo te keeriŋ, ì se kili noo le, niŋ Asanbulee Nasiyonaaloo kuntio sonta (Konoto Taamandiraŋ siloo la sila 33).

Sonbaliyaa

- **Naafulu Sonbaliyaa : irrecevabilité financière :** Mu tenbendiroo le ti dipitee ye muŋ dii « se a tinna, fo mansakundaa taamandiraŋ naafuloo se talaa waraŋ ka baarataa waraŋ duni doo kafukafu ». Bee le ñanta mansakundaa taamandiraŋ naafuloo talaa daliiloo loŋ na : Tenbendiroo, muŋ be juutiyo muŋ talaata soŋ se ke noo a ñoŋ juutii doo jooseyoo le kunna ;
- **Jooroŋo Sonbaliyaa :** Jooroŋ Sonbaliyaa mu tenbendiroo le ti muŋ sunta taamandiraŋ siloo kunna, a maŋ suŋ sariyaŋ siloo kunna, soŋ ka ke wo la le ko (saŋ 1958 Sariyanbaa la sila 41ŋ ye a suwaandi ñaamiŋ) ;
- **Taamandiña a Sonbaliyaa :** Taamandiña a Sonbaliyaa, feŋ maŋ soto aniŋ kayiti baa teema, se fo noo ko soŋ maŋ ke a la. I ka a fo wo tumoo le « suufaa », kumakaŋo muŋ ka taa jamaajamaa ka « kuubee dundi » tenbendiroolu fo, niŋ kaccaa be kee la naafulu siloolu kunna.

Toloo wuccoo

Asanbule Nasiyonaali Dipiteelu ka toloo sanji luulu le (5), jamaa toloroo la, siinaakiliŋ. Dipitee la Toloori wuccoo mu ala loolaadinyaa Asanbule Nasiyonaaloo to le ti. Ila dipiteeyaa wuccoo te talaa noo la fo niŋ Asanbule Nasiyonaaloo a kuntu (Sariyanbaa la sila 60 safeerikulu 1^{oo} aniŋ konoto taamandiraŋ siloo la sila 1^{oo})

Keetaaroo

Keetaaroo muŋ sooroo le ti, Ala ye, feŋ kiliŋ waraŋ jamaa, moo muŋ faata, ye muŋ ke a baaluuriŋo, keetaari kayitoo la ; bari a ye muŋ so te wo soto noo la fo niŋ a faata.

Keetaaroolu niŋ soori kenseŋolu waraŋ niibooroo fatata le, kaatu ñiŋ doolu ka soto noo le niŋ niirilaa be baluuriŋ, moo te wo balinoo la.

Keetaaroo se dii noo kafoo la, ñiŋ daliooloo kaŋ, a se tara ko a ka baaroo ke bee le ye waraŋ hadamadiŋ walindirilaa kafoo. Muŋ ye keetaaroo soto mu keetaalaa le ti.

Alikuuri bukoo

Alukuuri kayitoolu muŋ bukoolu le ti, bankutalaa diŋolu, minnu ka alikuuri, too be safeeriŋ miŋ kono. Too safee alikuuri bukoo kono, ñanta le bankko diŋo ye muŋ lafiita alikuuri la. wo too safee bukoo kono ka ke daliila dantannu le kaŋ : I maarii ñanta ke la Senegaali bankoo diŋo le t, i ye sanji 18 kenpandi janniŋ alikuuri luŋo. I se kayitoolu minnu ñanta kiliŋ soto (Dantitee Karitoo) aniŋ, labaŋo, i ye ila mooyaa

nij polotiki siloolu muumee soto. Ñ se hakkilibulandoo ke ko too safee alikuuri bukoo kono, moo kunkiliño faño, a diyaata muḡ ye, le ñanta wo ke la.

Siloo

Siloo mu latinkaḡo le ti, a kotoo mu « *lex* », « *legis* » (*Sariyaḡo, siloo*). Sariyaḡ siloo la, siloo mu kiitiitee kumakaḡo le ti, moo taa teḡ. Asanbule Nasiyonaaloo la dipiteelu le ka sariyaḡ siloo toloo, bankoo diḡolu too la, ì suwaandiroo mu Bankookuntio le taa ti. Kumakaḡo, siloo, ka sariyaḡ siloo le fo ko taamandiraḡ siloo.

Naafulu Taamandiña'a Siloo

Bankoo la naafuloo taamandiña'a siloo mu keebaaroo le ti, mansakundaa ka kodoo muḡ dundita aniy muḡ bondita dantee ñaamiḡ Asanbule Nasiyonaaloo la deputeelu ye. Wo ka muḡ bayindi mu ka Dipiteelu sondi mansakundaa naafuloo taamandiña'a la. Naafulu taamandiraḡ siloo, le ka wucca kiliḡ baaroo kono, naafuloo be bondi la muḡ kanma, a yirikoo muḡ be bondi la, a bondita kuolu minnu kanma, Mansakundaa la dunoolu, kodoo tenbendoo nij a taamandiña'a ye muḡ ñininkaa. .

Naafulu Taamandiña'a Siloo ñanta fatandi la le aniy tankandiraḡ, siiñooyaa nij tenbediraḡ naafuloo. Siiñooyaa Naafulu Taamandiña'a Siloo, muḡ alikuurita waati kiliḡ kono,, maaña'a kiliḡo la, ñiy kanma, ka ndawuloo muḡ be bondi la, talaa waraḡ

lafaa kanma, ka ke tankadiri naafuloo doronj ne kunna.

Tenbediriraj Nafuloo la Siloo

Miñ mu tenbediriraj nafulu taamandiñaa ti, a ka alikuuri ñiñ kuo le kanma, ka ndawuloo talaa waraj ka kodidundoo kafu, Dipiteelu sonta nuñ muñ na naafulu taamandiñaa sila foloo to. ko a too e a fo ñaamiñ Naafulu Taamandiñaa Sila tenbendoo ka foloo yelemadi le domandij, munafeño niñ naafulu sotoo ka yelema ñaamiñ.

Taamandiraj siloo

Taamandiraj siloo mu siloo le ti miñ sunta mansakundaa laañaa niñ a taamndiñaa kunna. Asanbule Nasiyonaaloo le ka toloo , a ka Sariyanbaa, muñ ye daliila silabaalu loondi, la mutakuu dantannu le koyindi ka ì lafaa. Taamandiraj siloolu ka sariyanbaa la mee le faasaa, ñiñ kañ , a ye lootankaño dii Dipiteelu la, ì se sariyanbaa la mutakuu dantannu koyindi, minn se yelema noo niñ a meeta.

Taamandiraj siloo be, siloolu laañaa kono, Sariyanbaa niñ sia kenseñolu santo le.

Jamaabunbaa niñ kilij

Sariyaj siloo la karoo la, jamaabunbaa mu kuu kenpariño le ti, niñ a ye moolu minnu alikuurita yirikoo muñ siyaata talantee ti le soto. Anij jamaabunbaa miñ mu moolu minnu alikuurita yirikoo la siyaa kenseño ti fatata le. Wo tumuu, sotoo ka dii

ñinindiríaa le la muḡ na moolu yirikoo le siyaata ñinindirílaa toomaalu kiliḡ woo kiliḡ taa ti. Alikuuroo to, ñinindirílaa ñanta minnu alikuurita, la moolu minnu siyaata 50% (50 kemelaa to) le soto la, fo a se muḡ siyaata jamaabunbaa ti soto.

Misaalífee : Niḡ alikuuroo kono, moo 100 le alikuurita, ñinindirílaa ka jamaabunbaa soto niḡ a ye kaḡ 51 soto, waraḡ muḡ siyaata wo ti. Wo se ke : $(100 : 2) + 1$.

Loosiḡ wuccoo

Loosiḡ wuccoo mu, alikuurílaalu ye loolaasiloo muḡ karafa, ì ye muḡ toloo la, wucca loondiriḡo to. A loosiḡolu kono, Dipíteee ka kuma aniḡ a maa a diyaata a ye ñaamiḡ ne, Bankoo muumee too la. Loosiḡ wuccoo se ke noo diyaakuyaa kuu ti waraḡ loolaadiḡ kuu ti.

Diyaakuyaa Loosiḡo

Diyaakuyaa Loosiḡo mu lootankaḡo le ti muḡ diita kafoo waraḡ moo tolooriḡ kiliḡ na, fo muḡ se a tinna a se baara kiliḡ taamandi wuccoo kono niḡ a loosiḡo kono, ko keeriñaá koyiriḡou ye a laa ñaamiḡ, a te balaḡ noo la. Diyaakuyaa Loosiḡo daliiloo mu, ka a suḡ soolankuolu la, kafoo waraḡ moolu minnu ye moo kiliḡ waraḡ jamaa kii, ye ì soolankuolu, ì ye minnu loondi, baara, wuccoo niḡ a loosiḡo kono. Woto kotobooroo se ke noo le waraḡ ka minnu kiita ñiniaa danteeri kayiti safeeriḡo la, fo muḡ se a tinna

minnu ye ì kii, se baaroo ì kiita muḡ kee la noomasaata noo.

Loolaadiḡ Loosiḡo

Diyaakuyaa Loosiḡo niḡ loolaadiḡ loosiḡo fatata le. a ka fo le ko loosiḡ wuccoo ye le ko a mu loolaadiḡ loosiḡo le ti, niḡ minnu toloota, la tolootiraalu te i diyaakuyaa baarandi noo la, aniḡ ka ì bayi.

Mansakundaabunbaa Polotiki Balajo

Mansakundaa Polotiki Balajo mu keeḡaa le ti, sariyaḡ siloo ye Dipiteelu so muḡ na, fo a se a yitandi ko a maḡ soḡ guwerinomaa la polotikoo la, ka Guwerinoo la detendi a ye ala dunoo jii. Mansakundaa minnu ka taamandi loolaadiḡ siloo la waraḡ a talantee la, Mansakundaa Polotiki Balajo mu keeḡaa le ti, dipiteelu ka ìla balajo Guwerinomaa la polotikoo la, yitandi ḡaamiḡ woto ì se a noo ka a detendi a ye ala dunoo jii.

Senegaali la sariyaḡ siloo to, Sariyaḡbaa la sila sila 86 safeerikulu 3, 4 niḡ 5 le wo keebaaroo loondi. Fo soḡ se ke a la kendeke, Mansakundaa Polotiki Balajo, dipiteelu talantee 10,niḡ a dooyaata le ḡanta a dantee la.

Polotiki Balannaa

Ì ka a fo Polotiki Balannaa ye le ko ì mu, polotiki paratiolu waraḡ kafoolu minnu maḡ jamaabunbaa soto, ì ka balajaḡ mutakuolu la. Polotikoo la karoo la, wo kumakaḡo mu kafoolu niḡ polotiki paratiyolu muumee le minnu ka balajaḡ wo parati polotiki doolu

la mansasiŋo be minnu bulu. Mansainyaa muŋ loondita loolaadiŋyaa kunna (bankoo la moolu ye muŋ na loolaadiŋ tolooriŋolu toloo), polotiki balannaa mu paratiyolu muumee le ti minnu maŋ tara loolaadiŋolu la jamaabunbaa kono waraŋ kanbeŋ kafoo kono, muŋ be siiriŋ kuloo kaŋ. A mu wo tumoo mansasiŋ balannaa le ti. Kansotoo kono, kuu kunmaa le mu ko, balannaalu ye ìla miiroolu fo guwerinomaa la baaroo kunna.

Kodibondilaalu

Kodibondilaalu le ka naafuloo muŋ dundita taamandoo la siloo loondi, ka naafuloo muŋ be bondi la) ndawuloolu loondi, ka siloo dii fo jooroo se ke. Ìtolu le ka kaŋo dii mansakundaa la kuolu minnu ka taa aniŋ minnu ka naa kunna, soko kalaŋ baarabuŋo waraŋ naafulu kuroo kunna.

Loolaadinbunbaa

Loolaadinbunbaa mu dennabuŋo le ti muŋ se loosiiŋ jamaa soto noo : Yaamarilaa loosiiŋo, Bankoo Taamandiranbuŋo ye, Sariyaŋ sila loondilaa loosiiŋo aniŋ Bankoo la loolaadiŋ loosiiŋo manee. A kotoo, jamaajamaa, mu loolaadiŋ bunbaa mu jamaabunbaa tolooriŋo le ti, minnu ka loo bankoo la moolu ye kansoto bankoolu kono.

Musu niŋ Kee la Kaañango tekki

Soŋ foloo keta siloo la (Musu niŋ kee la kaañango tekki) tumoo miŋ na koolaa, janniŋ janniŋ tili 3 suweŋ karoo saŋ 2007 loosiiŋ wuccoo be sii la,

Sariyanbaa Yaamarikuroo la a burukandoo koolaa (Mutakuu 97η/2007 – Kuu 1/C/2007) ñiñ daliiloo kañ ko a niñ Sariyanbaa (la sila 7η mañ tenbe, soñ be ke la a la koteke sila 2010 – 11 muñ keta tili 28 mee karoo la. Wo siloo muñ ka Musu niñ kee la kaañajo tekki warañ karakiliñ doron na loondi mansasiñ kuroolu muume kono alikuurita, a yelemandoo koolaa, tili 13 niñ tili 26 nowanburu karoo, Asanbule Nasiyonaaloo niñ Senaa to, fo muñ se a tinna i se kanbeñ kuu kiliñ dundi Musu niñ kee la kaañajo tekki kono " Alikuuri loosini wuccoo niñ alikuuri loosinolu kono".

Senegaali siloo la yelemandiri kunmaa Musu niñ kee la kaañajo tekki mu a mu diyaakuyaa keebaaroo le ti. Silabaa 2010 muñ suwandita tili 28 mee karoo sañ 2010 la sila 1 niñ 2η, Musu niñ kee la kaañajo tekki kunna, ye ñiñ ne loondi ko : « *Ñinindiriray kayitoolu kono, keelu niñ musoolu ñanta sinsini na le, tumaminna duñ moolu yirikoo mañ fulafulalaa sii, kaañandiroo ka ke fulafulalaa yirikoo muñ labanta le kunna. Ñinindirilaalu la kayitoo niñ wo loodikuo ñanta tenbendi la le, niñ wo te, balañ se te ke noo a la le* » .

Ñiñ siloo sumanta le foloofoloo, dipitee alikuuroo to, muñ keta tili 1⁰⁰ suliye karoo sañ 2012, a korosita muñ ko musu jamaa le maabeeta. Ka bo 22% (wo tenbeta dipitee 33) Sañ 2007-2012 dipitee loosini wuccoo to, musu dipiteelu yirikoo taata le fo 43,3% (wo tenbeta dipitee64) dipitee loosini wucco sañ 2012-2017 to.

Polotiki Kafoo (Polotiki Paratiyo) :

Polotiki Kafoo mu kafoo moolu le ti minnu denta tinee kiliŋo la, miira kiliŋolu la, minnu denta ka kafoo loondi, muŋ na bayinditaalu mu ka moolu daani ì ye ì toloo, ka lootankaŋo soto wo niŋ ka a noo ka polotiki baarasiŋ kiliŋ waraŋ ka denna baarataa kiliŋ taamandi. Bayinditaa ka bankoo mansayaa le ye parati polotikoolu niŋ kafu doolu, minnu ka dikiroo ke waraŋ sendikaalu, fatanti. Pootiki Paratiyo se muta noo ko kafu tenberiŋo muŋ ye moolu bendi, minnu denta miira kiliŋo, niŋ dankeneyaa kiliŋo la, a ka minnu taamandoo ñiniŋ, ñiŋ bayinditaa kaŋ mansayaa niŋ lootankaŋ taamandoo. Woto kafoo le mu muŋ ka taamaandi miiroo la.

Mansakundaa Baaralaa, niŋ Fansuŋ Baarabuŋ Kuntio, sariyaŋ siloo be miŋ bulu

Sariyaŋ siloo la moo fula le be keeriŋ

Mansasiiŋ sayiyaŋ siloo be moo miŋ bulu

- Fansotobankoo l'État
- Bankuduu bankutalaalu niŋ ìla kafoolu
- Mansasiŋ baarabuŋolu
- Mansasiŋ Tinee Kafoolu

Fansuŋ sariyaŋ siloo be miŋ bulu

- Moo kenseŋ kafoolu les sociétés civiles

- Kalaŋ dookuubuŋolu, minnu mu, ko siloo ye a loondi ñaamiŋ, kunfaa kafoolu ti.
- Munfeŋ Tinee Kafoolu
- Kafoolu
- Sendikaalu (Dookuulaa faasaa kafoolu)
- Walindiriraŋ kafoolu

Mansasiŋ sariyaŋ siloo be moo miŋ bulu ñanta, diyaayaakuyaa, ala baaroolu taamandi la mansasiŋ sariyaŋ siloo le la.:

Fansuŋ sariyaŋ siloo be miŋ bulu, ate, ñanta ala baaroolu taamandi la bee la sarianta ala baaroolu taamandi la bee la sariyaŋ siloo le la.

Fansuŋ sariyaŋ siloo be miŋ bulu se firinŋ noo ko kafoo waraŋ sotonfeŋ kafoo, minnu ko moo kenseŋo, ye sariyaŋ siloo soto le. Bayiri a maŋ ke moo kenseŋo ti, fansuŋ sariyaŋ siloo ka soto, kuu jamaa taamandoo le koolaa. Niŋ mooyaa siloo ñanta le moo kenseŋolu ye, a maŋ ke fansuŋ sariyaŋ siloo be miŋ bulu ye. Sako niŋ wo niŋ wo moo niŋ kafoo le denta.

Mansakundaa la polotiki baarasiŋolu

Mansakundaa la baarasiŋolu (waraŋ mansasiŋ feereelu) se firinŋ noo ko baarajaa tenberinŋolu le muminnu ka taamandi, minnu bayinditaa mu ka yelemandiroo waraŋ taañaatoo soto kuu kunna.

Mansakundaa la polotiki baarasiŋolu muŋ feereelu le ti, ala kuroolu niŋ baarabuŋolu ka taamandi ñaamiŋ sotonfeŋ jamaalu la (Moolu, naafuloo niŋ jooranŋolu),

fo kuu se ke noo baaroolu kunna (baarabuḡolu, jaatakendeyaa, dinbaayaa, laabuḡo, dookuo, kalaḡ karandiroo, kalaḡ kisikisiroo, mansakundaa baaralaalu la kuroo, koleyaa, kuu dasariḡolu), fo futoo se ke noo bayinditaalu muumee la, minnu mutata nuḡ (beelakaañaḡo, kiitiitee, bee la jaatakendeyaa, siiñooyaa kende sotoo, kuukoleḡ yoorandoo, naafulu dasariḡ yoorandoo). Kuolu minnu tenbesumaḡo ka ke ìla beteyaa kunna niḡ mansakundaa la a daaduḡo kunna.

Sariyaḡ Sila Lootankaḡo

Sariyaḡ Sila lootankaḡo mu kuu kiliḡ ne ti, Mansakundaa betoo la baramaa saboolu kono, aniḡ Guwerinomaa (Mansasiḡ Taamandiraḡ Lootankaḡo). Sariyaḡ Sila Lootankaḡo, loosiḡo mu sariyaḡ sila loondoo le ti : Baarasiḡ siloolu ka dii le, kaccaa ye ke ì kunna aniḡ jamaajamaa, kurundiḡolu (waraḡ kuroolu) ka kaccaa le ì kunna. Sila baarasiḡolu, niḡ ì ye tanbita ì ñanta tanbi la daamiḡ muumee la, be labaḡ na alikuuri la le. Jamaajamaa, sila baarasiḡolu, Banku taamandiranbunbaa le be soḡ na ì ma, fo ì se ke siloolu ti. .

Kansoto jamaanoo, Asanbule Nasiyonaaloo le taamu Sariyaḡ Sila Lootankaḡo ti. Ate le la loosiḡo mu ka siloolu safee aniḡ ka soḡ ìla bari fanaḡ ka taamandiranbuḡo la baaroo kotoboo.

Asanbule Nasiyonaaloo Kuntio

Asanbule Nasiyonaaloo kuntio ka toloo niḡ loosiḡ wuccoo foloota doronḡ. A loosiḡo wuccoo mu sanji

kiliŋ ne ti, ko Asanbulee Kuntiikuroo la moo toomaalu muumee. A ka toluu alikuuri kiliŋ doronj ne la, jamaabunbaa minnu alikuurita la sotoo la. baawoo dipiteelu le ye a toloo, Asanbulee Nasiyonaaloo Kuntio le ka Kaccaabeŋolu kuntiiyaa anij ate le ka Asanbulee la kaccaataalu tenbendi. A ka wo loosijo taamandi jamaajamaa, denna taamandiroo le la anij Kuntiikuroo la moo toomaalu anij kuroolu niŋ kurundiŋolu kuntio.

Konoto taamandiraŋ siloo niŋ sariyanbaa la loondikuolu le ye a loosijo loondi.

Dipitee Kafukuntio (Polotiki kafoo la Loolaadiŋ Kafukuntio)

Dipitee Kafukuntiolu, siloo ye ì so le ko ì daa be Kuntiolu la Kaccaabenkuroo to le. Wo ñaakiliŋo le ye a tinna Ì ka maabee fanaŋ, kaccaakuŋolu loondoo la niŋ kuolu minnu loondita wo kee la keeriña la.

Dipitee Kafoo fanaŋ mu loolaadiŋolu la kafoo le ti minnu ka deŋ, ìla denna polotikijeeri kiliŋo kanmaa, Loolaadiŋ Bunbaa to. Dipitee Kafukuntiolu, wo ye jeeli la, diyaannakuu jamaa le soto sariyaŋ siloo taamandiña kono.

Alikuuroo keeña

Kumakaŋolu «*Alikuuroo Keeña*), ka, jamaajamaa, kuolu muumee minnu ñanta le, fo alikuuri betoo se ke noo. A ka ke tenbedaa baa saba le la. Tenbedaa : Janniŋ alikuuroo be ke la, Alikuuroo faŋo, Alikuuroo koolaa.

Tenbedaa janniḡ alikuuroo be ke la : Alikuuri kayitoolu, ñinindirilaalu waraḡ polotiki parati ñinindirilaalu ka safee wo tumoo le wo niḡ safaaroo tenbendiña. Alikuuroo misaalifee mu alikuurilaalu le be a kono, alikuuri kayitoolu kasaboo, alikuuri kurundiḡo se soto (foloolu) dantee labaḡ siloo ye kuroo muḡ loondi wo la se sotoolu dantee. Labaḡo la, tenbedaa, janniḡ alikuuroo be ke la ka, jamaajamaa, alikuuroo keeriña la beteyaa tenbesumaḡ ne, niḡ waaliyolu makatibayita ñaamiḡ kanbeḡo la polotikilaalu teema.

Kuntiibunbaa Silasiḡo

Kuntiibunbaa silasiḡo mu kayiti safeeriḡo le ti muḡ ñanta labaḡ na ke la sariyaḡ siloo ti, muḡ botanaḡ Guwerinoomaa to. soḡ keeriḡo ala koolaa Minisitiri Yaamari kaccaabenkuroo to, a ka kii Asanbulee le ye, fo a se a alikuuri. Muḡ ye Kuntiibunbaa Silasiḡo niḡ loolaadiḡ silasiḡo fatandi mu ko loolaadiḡ Silasiḡo, dipitee kilinḡ waraḡ jamaa le ka a daani.

Suwandiroo

Bankookuntio la mantaa le mu, muḡ se a tinna fo siloo, Asanbule Nasiyonaaloo ye muḡ alikuuri se taamandi noo, doobijee Sariyanbaa Yaamari Kuroo la soḡo koolaa. Siloo muḡ suwandita, ka wanpi le Bankoo. Wo mu keebaara kunmaa le ti muḡ ka a yitandi ko, Asanbulee Nasiyonaaloo sonta siloo ñiḡ na le a ñaamañimmaa la. A la mantaa ka a tinna le fo siloo ñiḡ se taamandi noo. Bankookuntio la wo lootankaḡo, Sariyanbaa la sila 73ḡ niḡ Asanbulee

Nasiyonaaloo la konoto taamandiraŋ sila 83ŋ le ye a tutuu ka a banbandi.

Loolaadiŋ Silasiŋo

Loolaadiŋ Silasiŋo mu kayitisafeeriŋo le ti, dipitee kiliŋ waraŋ jamaa ye muŋ mantaa, muŋ se ke noo siloo ti niŋ a safeeta, Asanbule Nasiyonaaloo la kaccaabeŋ kaccaakuŋo minnu muta kono.

Loolaadinbunbaa Mansasiŋ Kodimaralaa (Kesiteeroo)

Kodimaralaa, Kuntiikuroo la taamandiroo niŋ kotobooro konna, le ka naafulu, joraŋ niŋ mansasiŋ taamandoo baaroo. Kodibondi kutoo te ke noo la ì maŋ ñininkaa foloo.

Ñininkaari safeeriŋo

Ñininkaari safeeriŋolu mu keeriŋaa feeyaariŋo le ti muŋ se Dipiteelu maakoyi noo, ì ye Guwerinomaa ñininkaa kuu konna. Ñininkaari safeeriŋolu ka ke tumamiŋ na kuukoleŋo, kafoolu, sendikaalu, bankuduu la moo tolooriŋolu waraŋ moo kenseŋolu maŋ soŋ ì ye kuolu minnu yitandita Dipiteelulu la taataa ñaamiŋ. Ì se ke noo bankoo muumee la tinee kuulu konna waraŋ bankuduu kuukoleŋolu konna. Asanbule Nasiyonaaloo la Konoto taamandiraŋ sila 95, le ye wo loosiŋo tenbendi Dipiteelu ye.

Daakolomakenseŋ ñininkaaroo

Daakolomakenseŋ ñininkaaroolu, Dipitee kiliŋ ne ka Minisitiroo ñininkaa wo la, wo le ka denna

ñininkaroo bali, sakora, Kurukuntio se minnu ñininaa noo, polotiki kafoo waraŋ Tumabee Kurundiŋo too la
Ì ñanta ì kadariŋ safee la le, ka daŋ kuu kunmaalu minnu doronj ñanta kunna, ñininkaroo kalamutoo feemaa ke kanma

Kiitiitee ñininkaroo

Kiitiitee ñininkaroo, waraŋ muŋ seyindita, mu feeree le ti muŋ ko fo kuukoleŋo ñanta seyindi la kiitiiteebuŋo le to, siloo ye muŋ so a kiitio la janniŋ kiitiibuŋo be ñininkaa la waaliikuo la, muŋ makatibayiraŋo muŋ be dii la, se kiitiitee noo a daliiloo kunna. Kiitiiteelaa se a wulindi noo le katabakiliŋ (wo le mu a faŋo la jeero kanma) waraŋ minnu waaliita se a sobindi noo a la.

Alikuuri Sotoo

Alikuuri Sotoo le ti, dipiteeyaa, tendaakundaabuŋo, ndk, ye sotoo yirikoo muŋ ñininkaa, fo i maarii se siiraŋo soto. A ka soto niŋ alikuurilaalu yirikoo telenta siiraŋolu yirikoo la, alikuuri bankutalaa kono. Siiraŋolu minnu ka dii, ñinindiraraŋ kayiti woo kayiti la ka loŋ niŋ moolu yirikoo muumee, alikuuri yirikoo la.

Kodoo muŋ Dundita

- Kodoo muŋ Dundita mu kodoo le ti muŋ kaninta (muŋ sotota) baara keeriŋo kunna.

- Mansakundaa ye kodoo muḅ dundi mu kodoo le ti a ye muḅ taa baaroolu kunna.

Diyaakuyaa Kontiboo

Diyaakuyaa Kontiboo mu diyaakuyaa kotiboo kee le ti, wo le mu ka fahamundiroo ke, ka a seedeyaa, ka daliiloo fo mansakundaa la sotonfeḅolu kunna anij ka diyaakuyaa danteeroo ke, sotonfeḅolu taamandoo kunna. Diyaakuyaa Kontiboo fanuta kontiboo ti le : A maḅ daḅ kontiboo damma kunna, a ka baara doolu fanan aa le tumoo bee la, kontiboo koyindoo kanma.

Dankuḅo

Dankuḅo mu kuu le ti muḅ kotoo siyaata, jamaajamaa ì ka fo le kuu siifaa jamaa kunna. Doolu ye a muta le ko feeree le mu, muḅ se maakoyiroo ke noo ka moolu niḅ kafoolu muta le ko ìla la kuntodunoo le mu, doolu bi jee le minnu ye a je ko kuu le mu muḅ ka suḅ siloolu taamandoo niḅ ì baaroo. Dankuḅo, kansotoo la jeeroo la, kotoo mu ko moo muḅ ye mansasiḅ loosiḅo soto waraḅ mu be dookuo la baarabuḅo kono, ñanta i dankuḅ na le, kiitio la, polotiki, mansasiḅ niḅ nafulu karoo la le.

Asanbule Nasiyonaaloo la Konoto Taamandiraḅ siloo

Asanbule Nasiyonaaloo la Konoto Taamandiraḅ siloo le ye siloolu muumee loondi, Asanbulee tenbendiñaan niḅ a taamandiñaan kunna, sariyaḅ sila loondo taañaan kanma anij ka loolaabuḅo taamandiñaan kotoboo.

Fansotobankoo

Fansotobankoo mu polotiki mansasiŋ taamandiña a le ti, daamiŋ Bankookuntio loosiŋ muka keetaa bari a ka soto alikuuroo le la. Fansotobankoo niŋ mansabankoo fatata le. Bankoo taamandiraŋ keeña a lemu, daamiŋ mansasiŋ taamandilaalu bankoo la moolu le ka ì ñaalatonboŋ alikuuroo le la, waraŋ wo mansasiŋ taamandilaalu karakiliŋo. Bankoo taamandoo bankoo la moolu la, bankoo la moolu ye..

Alikuuri jammabunbaa

Alikuuri jammabunbaa ka maakoyiroo ke le fo siiraŋ jamaa se dii ñinindirilaa, waraŋ kayitsafeeriŋo la, muŋ na moolu yirikoo siyaata a be ti. Doo bi jee jamaabunbaa se ke noo talantee niŋ muŋ laata a kaŋ (muŋ siyaata talantee niŋ kiliŋ ti) waraŋ kemelaa la (ñinindirilaa muŋ na moolu siyaata a bee ti)

Alikuuroo se ke noo siiña a kiliŋ waraŋ siiña a fula. Niŋ labaŋo le mu, niŋ jamaabunbaa maŋ soto, alikuuri foloo, alikuuri fulanjaŋo se ñinindirilaa fuloolu teema minnu daliiloolu minnu loondita soto. Siiña a fulanjaŋo ye polotiki paratiolu so le ì ye kanbenlaahidoo siti ì niŋ ñinindirilaa kiliŋ fo muŋ se a tinna loolaadiŋolu sotoo ì senboo warata bankutalaalu minnu to, kaŋo faiŋo kanma. Jamaabunbaa alikuuroo ka ke fannaalu le to a ka fo minnu ye alikuri bankutalaalu.

Kemelaa Alikuuroo

Kemelaa Alikuuroo ka maakoyiroo ke le fo minnu toloota (dipiteelu, niŋ tendaakundaabaa yaamarilaalu,

ndk.) ka alikuurilaalu la jeeriña siifaalu yitandi koyike. Alikuuriña le mu muḡ ka polotiki parati woo parati la siiraḡ sotoo le bayindi, muḡ niḡ kemelaa kaañanta, kaḡo muumee a ye minnu soto bankutalaa kono.

Polotiki parati woo parati ka ala alikuuri ñinindirilaalu be safeeriḡ kayitoo muḡ kono le dantee. Siiraḡolu ka dii kayitsafeeriḡ kiliḡ woo kiliḡ ne la, ì yirikoo ka kaañanḡ, ka kaḡolu minnu sotota teleḡ alikuuri yirikoo la. Siiraḡolu minnu tootuta, ka dii diiriña le la muḡ loondita janniḡ alikuuroo be ke la.

Bantabaa Benbaa/Jamaa Benbaa

Bantabaa Benbaa mu beḡolu le ti asanbule Nasiyonaaloo kono. A mu tenbedaa le ti dipiteelu ka kuumutoo ke tumoo miḡ na kuolu muumee minnu danteeta ì ye kunna.

Beḡ wuccoo

Beḡ wuccoo mu, Asanbulee ka bantabaa beḡo ke siloo la tumoo miḡ na le ti. Niḡ beḡ kenseḡo le mu, waraḡ beḡ siifaa, kaccaataa kunna, ì ye a kili muḡ na, niḡ beḡ kenseḡo le mu waraḡ beḡ siifaadoo.

Beḡ wuccoo mu tenboo le ti, asanbulee ka beḡ miḡ to fo a se kuu muta, Aniḡ Loosiḡ wuccoo fatata le miḡ mu wuccoo muḡ ka foloo baaroolu daamuta luḡo, fo ì alikuuroo koolaa. Loosiḡ wuccoo mu sanji luuluu le ti, fo niḡ burukaroo sotota de.

Beḡ siifaa saba le be keeriḡ : Beḡ kenseḡo, beḡ siifaadoo niḡ siloo ye muḡ loondi.

Beɲ wucca kenseɲo

Beɲ wucca kenseɲo mu tenboolu le ti daamiɲ Asanbule Nasiyonaaloo ka ka beɲ, daliila te a la, kiliri muka ke, kaatuɲ doron sariyanbaa, waraɲ sila baa ye a ñaatosii le. I ka fo waatoo muɲ be wucca beɲolu tee ma le ye « *Asanbulee foñondiɲo* ».

Beɲ wucca siifaadoo

Beɲ wucca siifaadoolu se ke noo beɲ wucca kenseɲ fula teema. Ì ka soto niɲ Minisitiri Foloo waraɲ Asanbule Nasiyonaaloo la moolu talantee ye a daani (Konoto Taamandiraɲo la sila 5ɲ). Bankookuntio la Yaamarisiloo le ka ì yele.

Sila beɲ wucco:

Sila beɲ wucco niɲ beɲ wucca siifaadoo fatata le kaatuɲ a sunta kensenke mutaku waran kuu le kaɲ i se a tara masasiɲ kiliroo man ke. Wo kaɲ wo beɲ siifaa se ke noo beɲ siifaa doo wuccoo kono. Sila beɲ wuccolu sunta siloo le kaɲ sariyaɲ baa ye muɲ ñato sii, a maɲ mansasiɲ kiliri siifaa nininkaa.

Siloo ye Asenbile so le a ye ben a diyaata a ye ñaamiɲ. Misaali fee :

- Niɲ baakoo kuntiyo la loo tankaɲ siifaalu be tamandila
- Ka bankoo kuntiyo la kumoo moyi nin asenbile maɲ tara beɲ wucco kono

- Fo miŋ se a tinna mutakuu doolu se taamandi noo : mansakundaa daaliyo, mansakunda la fankoo a la baaroo kunna, mutakuu balano, ndk

Naafuloo muŋ foloo tootuta

Wo le mu naafuloo muŋ foloo tootuta, sooroolu niŋ baaroo be muŋ taamandoo la, manee kodoo la, niŋ a laata Konoto Sotonfeŋ Kenseŋo (KSK) kaŋ, daa ti jee. Ka ka maakoyiroo ke le ka bankoo la polotiki naafuloo se muŋ taamandi noo tenboo loŋ

Naafuloo muumee muŋ tootuta

Mu mansakundaa la naafuloo le ti muŋ tuta naafuloo muŋ dundita niŋ muŋ bondita teema, (dontori jooriŋolu daa ti jee) niŋ ì dooyaata muŋ bondita ti (dontori daa ti jee).

Silakiliŋ Jamaa Alikuuroo waraŋ silajamaa Alikuuroo

Silakiliŋ Jamaa Alikuuroo muŋ keeriñaalu le ti muŋ ka moolu maakoyi ye ìla loolaa kilij waraŋ jamaa toloo. Alikuuroo le mu siloo ye moolu muumee so meŋ na. Silakiliŋ Jamaa Alikuuroo ye maakoyiroo ke le ka moo, muŋ be ko Bankookuntio, toloo. Wo ye a tara ko Silakiliŋ Jamaa Alikuuroo, alikuuroo ka ke daamiŋ siĩnaa jamaa ka moojamaa le ñaalatonboŋ minnu be naa moo kilij toloo la ko a ka ke ñaamiŋ Tendaakundaabaa kuntolui toloo to.

Sila jamaa alikuuroo to, moolu le ka minnu toloota ka ñaalatonboŋ i ka fo wolu le ye « Alikuuri kuroo », miŋ na moolu (Alikuuri laa baalu) faŋolu toloota le.

Juutiyo

Mu feŋ ne ti muŋ ka dii ñansakundaa la, minnu tenbeta diiri siifaa la misaalifee (konoto juutio peterooli sotonfeŋolu kunna mu juutii siifaa le ti minnu ka laa wo sotonfeŋolu kunna)

Lankenemaaroo/Koyindiroo

Polotikoo waraŋ munafeŋo la karoo la, koyindiroo ka ke mutakuolu loŋo le kunna, niŋ muŋ ye ì saabu niŋ ì daliiloolu, niŋ ì ye ì muta maañaalu minnu la, naafuloo bondita barasiŋolu kunna, tankadiri kuolu baaroo la karoo la waraŋ baarasiŋo aniŋ ka futa kibaaroolu ma, ndk.

Lankenemaaroo mu bankudiŋo ye muŋ ñininkaa le ti fanafaŋ. Wo ye muŋ ñininkaa mu ka tenbendiri soto le ti, muŋ ñanta fo la niŋ muŋ ñanta nukuŋ na le teema. Muŋ koeyaata bankoo diŋo fee mu ka a loŋ niŋ fahamuroo muŋ diita a la muŋ tooña le ti, aniŋ muŋ be keeriŋ tenbeta le.

Mansakundaa Warankeesoo

Mansakundaa Warankeesoo, naamu joolaalu ye a loŋ ne ko baarabuŋ ne mu ì ka ìla naamoo niŋ juutiyo kii daamiŋ tumoo bee la. A maŋ mansasiŋ silasiŋ koyiriŋo soto : Naamu joo waraŋ juutii joo mansakundaa warankeesoo to, muŋ ì joo le ti fansotobankoo fee.

Kuntii Noolaankoolu

Kuntii Noolaankoolu mu Kuntio jooseyilaalu le , waraṅ a walinnaalu. Ǫ niṅ Kurukuntio bee le kañaanta lootankaṅo la aniṅ baaroolu. Niṅ kuntio ye lanjuroo soto, a noolankoo le ka a jooseyi a loosinḡolu muumee kono.

Alikuuroo

Alikuuroo mu keeriñaala le ti muṅ ka maakoyiroo ke fo futoo se ke noo bee la mutakuo ma, wucca kaañaṅo kono. Fo wakkilindiroo se ke mutakuo kunna, hakkilifalinkaccaa waraṅ kaccaa kenseṅo se ke muṅ se a tinna jeeriñaalu se yitandi, janniṅ alikuuroo be ke la. Alikuuroo ka mutakuo la laa siloo kaṅ ne bayindi, ka a yitandi ko a bo moo kunkiliṅo fee. Alikuuroo mu keeriñaala le ti, muṅ ka alikuuroo too taa waraṅ toloroo.